

چند نمونه از شاهکارهای هنر ترنسی ایران

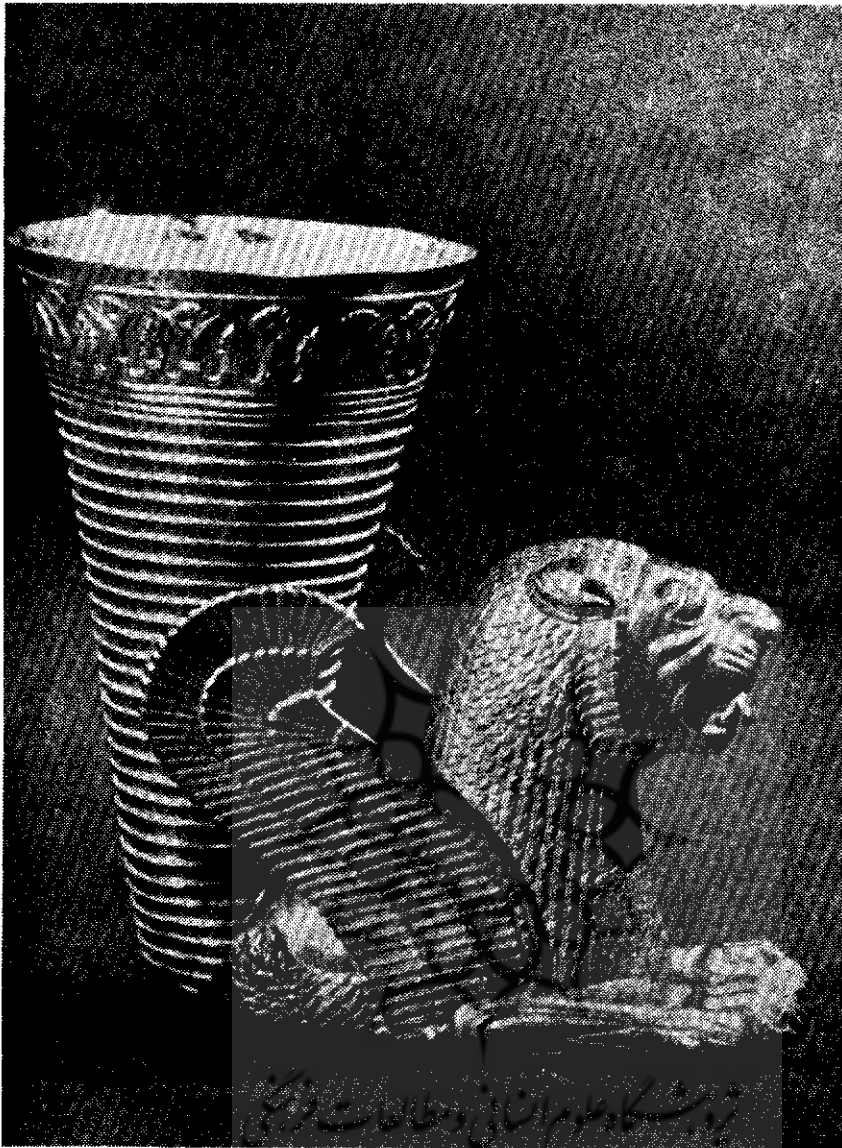
در نمایشگاه هفت هزار سال هنر ایران در پاریس

دکتر عیسی بهنام
استاد دانشکده ادبیات

میگویند تمام زیبایی‌های دنیا در پاریس موجود است .
با این حال آثاری از ایران که در نمایشگاه سال ۱۹۶۱ در پتی پاله
در پاریس در معرض نمایش قرار داده شد ، از تمام چیزهای
دیگر بیشتر سرپاریسی‌ها را گرم کرده بود .

مقابل پتی پاله سالن بزرگ اتومبیل قرار داشت . هر سال
در ماه اکتبر مردم از تمام نقاط دنیا برای دیدن نمونه‌های جدید
اتومبیل بیاریسی می‌آیند . در آن موقع ، دیگر اطاق برای مسکن
پیدا نمی‌شود و خیابان شانزده لیزه پر از جمعیت می‌گردد . ولی
در سال ۱۹۶۱ جمعیتی که در پتی پاله برای دیدن نمایشگاه هنر
ایران می‌رفت کمتر از آنچه که بدیدن سالن اتومبیل میرفت نبود .
بمناسبت تشریف‌فرمائی اعلیحضرت همایون شاهنشاه و شهبانوی
ایران خیابان شانزده لیزه و اطراف آن به بیرق‌های سرنگ ایران
مزین شده بود و زیباترین محله پاریس وضع روزهای جشن
و شادی بخود گرفته بود . بیشتر پارسی‌ها بیکبار دیدن نمایشگاه
قناعت نداشته ، چندین بار برای تماشای آن می‌آمدند .

علت این علاقه‌ی پارسی‌ها بدیدن نمایشگاه هنر ایران
چه بود . در حقیقت بسیار کم اتفاق می‌افتد که ملتی بتواند هفت
هزار سال تاریخ تمدن خود را نشان دهد . شاید تنها ایران یا
مثلاً کشور مصر باشد که بتواند چنین ادعایی داشته باشد . تمدن
یونان و روم در دنیای قدیم در درجات اول قرار داشته ولی
مدت حیات آنها از چندین قرن تجاوز نکرد . یونانیها بزودی
مغلوب رومیها شدند و بکلی در آنها مستهلك گردیدند و رومیها
نیز پس از تشکیل امپراطوری عظیم ، در نتیجه حملات قبایل
شرقی اروپا ، رو به نیستی رفته فقط بعد از چندین قرن فترت
مجدداً در قرن ۱۴ میلادی در راه هنر پیشرفتهای فوق‌العاده‌ای
کرد و در درجات بسیار عالی قرار گرفت .

جام طلای عهد هخامنشی که در نمایشگاه هنر هفت هزار ساله ایران در پاریس نشان داده شد
و امروز در موزه ایران باستان می باشد

معلوم نیست بچه دلیل هنرمندان سنگ تراش دوران هخامنشی از نقش بزهای کوهی خوششان می آمد و به طرق مختلف بز را در موارد مختلف و با اشکال مختلف نشان داده اند . مثلاً نقش بز را روی خنجرهایشان قرار می دادند . روی پارچه ها ، کنار ظروف فلزی ، بالای سراپرده ها و روی قالیچه ها نیز نقش بز نشان داده می شد . متأسفانه در این مقاله جای این نیست که تعداد زیادی عکس برای اثبات این مدعا آورده شود ، زیرا در این صورت نشان داده می شد که بز کوهی از هفت هزار سال پیش مورد توجه مردم ایران بوده و نقش این حیوان

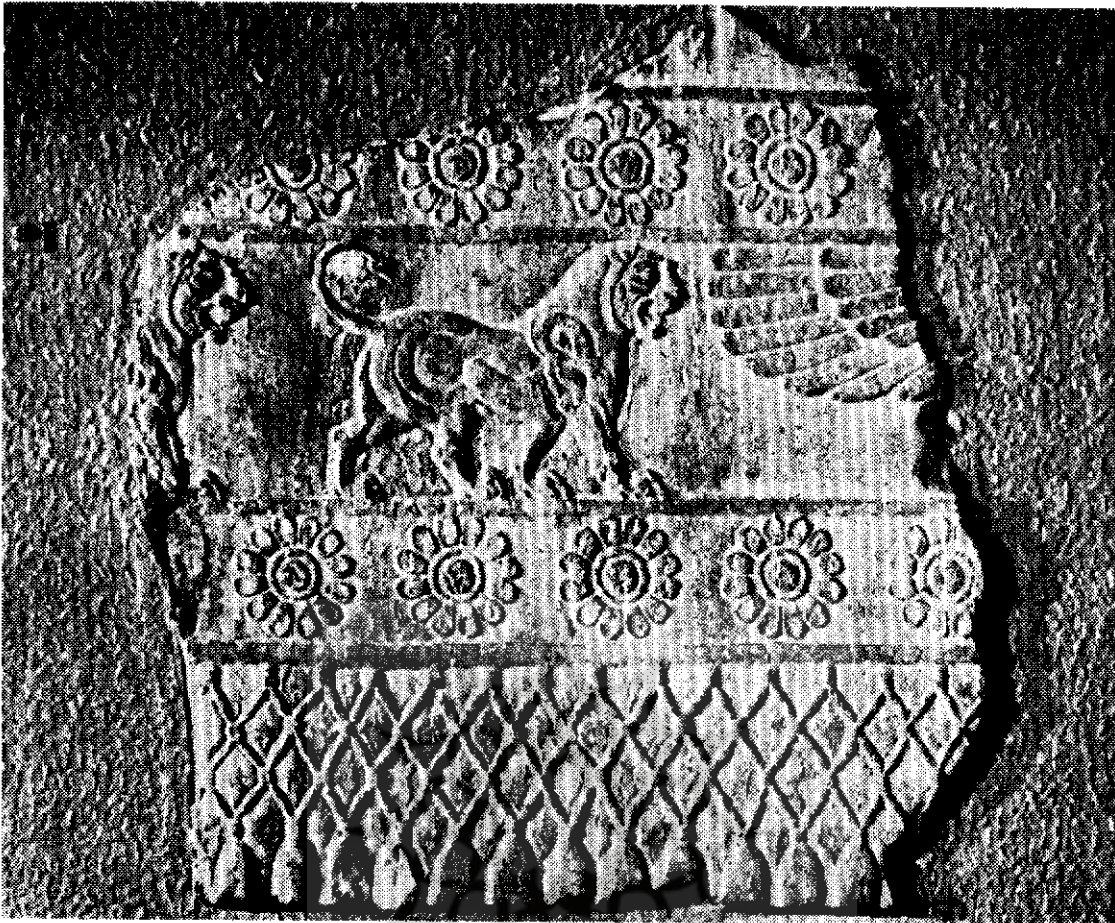
ولی هنر ایران از هفت هزار سال پیش با وجود تغییرات سیاسی شدید راه خود را مطابق طبیعت خود پیمود و وقفه ای در پیشرفت آن پدیدار نشد . همین نکته بود که پارسیهای نکته بین را متعجب ساخته بود و برای مدت سه ماه دائماً تالارهای بزرگ پتی پاله پر از جمعیت بود و عاقبت چون قرار بود نمایشگاه دیگری در آن محل ترتیب داده شود بنمایشگاه ایران خاتمه داده شد . اینک سه قطعه از این اشیاء را که در آن نمایشگاه نشان داده شده بود بخوانندگان این مجله ارائه می دهیم تا خود درباره آن قضاوت لازم را بنمایند .

دوستکامی سنگی از دوران هخامنشی که اکنون متعلق به یکی از مجموعه‌داران اروپایی است
و به نقش سه برکوهی مزین گردیده

دوران اسلامی دارد که در مساجد قرار می‌دادند و در آن برای رفع تشنگی یا برای شستن دست و رو آب می‌ریختند. بفاصله کمی از سردر ورودی تخت جمشید، حوض چهارگوش از سنگ قرار دارد، که نسبت به زمین، ارتفاعی دارد، یعنی در حقیقت حوض بزرگی از سنگ است که در روی زمین قرار گرفته (۲ متر در ۲ متر)، دور کف آن سوراخی قرار دارد که معلوم است در مواقع لازم بوسیله آن آب حوض را خالی می‌کرده‌اند. شاید هر وارد شونده‌ای که برای دیدار شاهنشاه می‌آمده قبل از ورود بتالار آیدانا یا تالارهای دیگر دست و رو می‌خورد در این

جنبه‌ی مذهبی داشته است. معمولاً بز در دو طرف درخت مقدسی است که در کنار چشمه‌ی آب حیات می‌روید و بزها روی پاهای عقب خود ایستاده با پاهای جلو بد زخت تکیه‌ناده برگ درخت را می‌خورند. اسکندر بدنبال همین آب حیات به هندوستان رفت و پیش از او «انکیدو» قهرمان سومری نیز در جستجوی همین آب حیات بود، که به انسان زندگی جاویدان می‌دهد. بز در نقاط مختلف در تخت جمشید بصورت سنگ برجسته نشان داده شده و یکی از آن موارد همان است که در این صفحه نشان داده میشود. این ظرف سنگی شباهت بهمان دوسکومی‌های

قسمتی از نقش برجسته تخت جمشید که بعدی از سرپرده‌ای را که در زیر آن شاهنشاه به درباریان بار میداده نشان میدهد این سنگ برجسته از تخت جمشید بدست آمده و امروزه در یکی از موزه‌های آمریکا است

نمونه دیگری، که از شاهکارهای معروف هنر ایران در نمایشگاه پاریس است، جام طلایی است که قسمتی از آن بشکل سر شیر بالداری است و در قسمت فوقانی این جام نقوش گل نیلوفر شبیه آنچه که در روی ظرف سنگی فوق الذکر بوده دیده می‌شود و از حیث نقوش و تزیینات شباهت زیاد بآن دارد. همه می‌دانیم که نقش شیر نیز بسیار مورد توجه هنرمندان ایرانی در عهد هخامنشی بود، و نشانه‌ی قدرت و نیرو بوده است. خوشبختانه این ظرف که در همدان پیدا شده در موزه‌ی تهران است ولی چون غالباً برای حضور در نمایشگاه‌ها در مسافرت بوده مردم تهران با آن آشنایی زیاد ندارند.

نقش سوم قسمتی از تزیینات سرپرده شاهنشاه را نشان میدهد و منگوله‌هایی که از پرده آویزان بوده کاملاً نشان داده شده. احتمال دارد که این نقش جزئی از تخته سنگی است که امروز در موزه ایران باستان است و از تخت جمشید بدست آمده است.

حوض می‌شسته و گردو خاک راه را از سرو صورت خود پاک می‌کرده است.

بنابراین وجود یک چنین ظرف آبی که شاید بتوان آنرا دوسکومی نامید، در تخت جمشید امری طبیعی است. در کنار ظرف از طرف خارج گل‌های نیلوفری شبیه آنچه که در تمام نقوش برجسته تخت جمشید دیده می‌شود نقش شده. در قسمت پایین ظرف، سر سه بز کوهی بزیباترین وجهی دیده می‌شود و احتیاج بتوصیف و معرفی ندارد. این ظرف که احتمالاً بیش از سه تن وزن دارد قطعاً در تخت جمشید ساخته شده یا لاقط در شوش یا همدان تراشیده شده است. سنگ آن از جنس سنگهای خاکستری تخت جمشید است و نقش آن کاملاً با نقوش برجسته‌ی تخت جمشید تطبیق می‌کند. از این طرف سنگی ظاهراً کپی شده و در مقابل سردر ورودی بانگ کشاورزی در طهران نمونه‌ای از آنرا قرار داده‌اند.